

Iz pravosodne prakse.

A. Civilno pravo.

a) Poravnava, sklenjena v postopanju zaradi nedogovorne ločitve zakona od mize in postelje pri prvem spravnem poskusu, ne pride ob moč, dasi eden zakoncev ne pride k nadaljnim spravnim poskusom. (§§ 107, 104, 105 obč. drž. z. — § 3 dvornega dekreta od 23. avgusta 1819 št. 1595 zb. p. z.)

A je tožila svojega soproga B na ločitev zakona od mize in postelje. Pri prvem spravnem poskusu sta se stranki sporazumeli, da se ločita dogovorno. V končnem odstavku zadevnega sodnega zapisnika se je strankama naznanilo, da bo dogovor veljaven šele po izvršenem tretjem spravnem poskusu in da morata stranki priti k nadaljnim spravnim poskusom. Toženec pa je obakrat izostal.

Nato je tožnica predlagala, da se sprejme v sodno vednost poravnava in potrdi dogovorna ločitev zakona od mize in postelje v zmislu poravnave. Zaslišan o tem predlogu je toženec izjavil, da namenoma ni prišel k nadaljnim spravnim poskusom in da ga dogovor ne veže, ker se ga tudi tožnica ni držala.

Deželno sodišče je zavrnilo toženkin predlog. Ker je toženec izostal od nadaljnih spravnih poskusov, nedostaje formalne zakonite podlage v tem zmislu, da se morajo vršiti trije spravni poskusi, predno se more dovoliti dogovorna ločitev zakona. Zlasti ni izrecnega toženčevega soglasja v ločitev zakona, čeprav se sme domnevati, da se tiče sedanje nesoglasje predvsem vprašanja glede preživnine, ki pa mora biti urejeno pred dogovorno ločitvijo.

Rekurzno sodišče je ugodilo tožničnemu rekurzu, vzelo na znanje sodno poravnavo in dovolilo dogovorno ločitev zakona od mize in postelje.

Napačen je nazor pravnega sodišča, da ne velja pri prvem spravnem poskusu sklenjena poravnava, ki je zabeležena v sodnem zapisniku in podpisana od strank in njunih zastopnikov, ker toženca ni bilo k drugemu in tretjemu spravnemu poskusu.

Končni odstavek v poravnavi, da bo dogovor veljaven šele po izvršenem tretjem spravnem poskusu in da morata stranki priti k nadaljnim spravnim poskusom, nikakor ne daje tožencu pravice,

da samovoljno onemogoči poravnavo z zamudo nadaljnih spravnih poskusov. Ta odstavek ima namen izreči zgolj to, da se more dovoliti dogovorna ločitev temeljem poravnave šele po izvršenih treh spravnih poskusih in da pride dogovor ob moč, če bi nobena stranka ne prišla k nadaljnim spravnim poskusom, ker je potem domnevati v smislu zakona, da sta se stranki pobotali. Ker pa je tožnica k nadaljnim spravnim poskusom prišla, ne more zgolj tožničeva zamuda poravnave onemogočiti, tem manje, ker mora sodišče v sporih zaradi ločitve zakona uradoma delati v prvi vrsti na to, da se zakonca spravita in tožbo umakneta, v drugi vrsti pa, če se sprava ne posreči, da se poravnata in dogovorno ločita. (§§ 103, 105 obč. drž. z., § 3 dvornega dekreta od 23. avgusta 1819 zb. p. z. št. 1595 in § 3 naredbe pravosodnega ministrstva od 9. decembra 1897 št. 283 drž. zak.)

Ker pa je bila poravnava le od tega odvisna, da se bosta vršila še dva spravná poskusa in da bo prisotna vsaj tožnica in da ne bo prišlo do popolne sprave, bilo je po tretjem spravnem poskusu poravnavo vzeti sodno na znanje in dovoliti dogovorno ločitev zakona od mize in postelje.

Vrhovno sodišče z odločbo od 29. januarja 1913 opr. št. R VI 14/313 ni ugodilo revizijskemu rekurzu iz teh-le

r a z l o g o v :

Pritrditi je prvemu sodniku, da je mogoča tako dogovorna kakor nedogovorna ločitev le, če so bili brezuspešni trije spravní poskusi. Šele potem je mogoče po zakonu (§§ 104, 105 in 107 o. d. z. ter zakon od 31. decembra 1868 št. 3 drž. zak. za leto 1869) skleniti poravnavo glede ločitve. Zadevna prejšna izjava je pravno pomembna le, če po izvršenih spravnih poskusih ni več dvomno, da sta zakonca voljna, se ločiti. To je torej pri dogovornem ločitvenem predlogu le takrat, kadar izjavita zakonca soglasno ločitveno voljo pri vseh spravnih poskusih. Kadar izostane eden zakoncev v slučaju dogovornega ločitvenega predloga od spravnih poskusov in s tem prepreči, da ni možno vplivati v zmyslu §-a 3 dvornega dekreta od 23. avgusta 1819 št. 1595 zb. p. z. odnosno §-a 104 obč. drž. z., ne bo dvomna obojestranska ločitvena volja, ne bo pa tudi formalnih pogojev, navedenih v zakonu za dovolitev dogovornega ločitvenega predloga. To izhaja po pravici iz določila §-a 104 obč. drž. z., ki se razlikuje v tem od besedila §-a 107 obč. drž. z.

Tega tukaj ni. Toženec ni dogovorno s svojo soprogo predlagal ločitve v smislu §-a 105 obč. drž. z., ona ga je marveč tožila na ločitev zakona po smislu §-a 107 obč. drž. z. Če je torej toženec izjavil pri enem spravnem naroku, določenem v tem postopanju, da je zadovoljen z ločitvijo, ni prešlo to postopanje v ono po §-u 104 obč. drž. z., ker tožnica ni umaknila svojega predloga, da hoče izvesti točitev tudi proti toženčevi volji. Ne gre torej za formalne pogoje glede dogovornega ločitvenega predloga, ampak le za to, je-li toženec opustil voljo, pritrditi ločitvi, kakor jo nasprotnica zahteva, ali ne in sicer do onega trenutka, ko se je mogel glede ločitve pravoveljavno izjaviti, to je do takrat, ko se je izvršil tretji spravni narok. Za interpretacijo te volje se seveda ni možno sklicati na § 3 dvornega dekreta z dne 23. avgusta 1819 št. 1595 zb. p. z. v nasprotju z nazorom rekurznega sodišča. Tukaj se namreč določa, da vplivaj sodnik na stranke v zmislu obstoja zakonske skupnosti, ali da, če bi to ne bilo mogoče, saj prepreči ločitev spornim potom, ni pa rečeno, da sme sodnik domnevati proti volji strank obojestransko soglasje za ločitev, kjer ga ni.

Tukaj pa je soglasje, kajti jasno se vidi iz revizijskega rekurza, da je toženec zadovoljen z ločitvijo, a da se protivi ločitvi v obliki dogovora, ni pa opustil volje, da se zakon loči od mize in postelje.

Zato zanj ni zakonitega razloga, da bi odstopil enostransko od dogovora, sklenjenega s tožnico v ločitveni stvari glede premoženjskih razmer; to bi nasprotovalo obljubi, posebno ker sta sklenili stranki dogovor sicer predčasno, a brezpogojno.

Dr. J. Žirovnik.

b) Sodna položba vrednot v poštno-hranilni urad je pač dopustna po zakonu z dne 15. septembra 1909 št. 198 drž. zak., a za stranke ni obvezna.

Vdova A ima rentno volilo, v čegar varstvo je založena kot užitkovni, oziroma nadomestbeni sklad glavnica v hranilnih knjižicah in vrednostnih papirjih in hranjena pri založnem uradu okrajnega sodišča. Le-to je pozvalo vdovo kakor lastnike založene glavnice, da se izjavijo o namenu sodišča, prenesti vrednostne papirje

v hrambo in upravo poštno-hranilnega urada. Navzlic ugovoru je sodišče to ukrenilo iz nastopnih razlogov:

Zakon z dne 15. septembra 1909 št. 198 drž. zak., ki določa v §-u 10 hrambo in upravo vrednostnih papirjev pri poštno-hranilnem uradu, se nanaša po besedilu pač le na sirotinske in skrbstvene sklade, toda ker ni posebnih predpisov o hrambi in upravi užitkovnih in nadomestvenih skladov, se morajo splošna zakonita določila o hrambi in upravi depozitiranega imetja uporabljati tudi glede navedenih skladov. Izvršujoč navedeni zakon, naroča naredba pravosodnega ministrstva od 2. decembra 1909 št. 199 drž. zak., da naj uplivajo okrajna sodišča na to, da se vrednostni papirji ne hranijo v sodno založnem uradu, ampak pri poštno-hranilnem uradu na rentne knjižice. Hoteč torej razbremeniti davkarijo in z ozirom na korist, katero nudi hramba in uprava vrednostnih papirjev po poštno-hranilnem uradu, je okrajno sodišče ukrenilo, da se dajo vsi vrednostni papirji po možnosti že sedaj v hrambo in upravo poštni hranilnici. Ta zadeva je zgolj administrativna, ki strankam ne škoduje in je nesumna, ker ne gre za pridobljene pravice tretjih oseb. Brez podlage pa je pomislek udeležencev, da hramba in uprava vrednostnih papirjev pri poštni hranilnici ne nudi tiste sigurnosti, kakor pri založnem uradu, nasprotno je v korist strankam, ker se izplačajo kuponi, prosti kolekovine in poštnine in ker odpade sploh plačilo hranarine, kolkovine in poštnine.

Sicer pa imajo opravičenci pravico, da izroče užitkovni sklad v hrambo in upravo zasebnemu kreditnemu zavodu. tembolj, ker so vsi svojepravni in smejo ukrepati glede sklada skupno in sporazumno. Nimajo pa pravice zadrževati sodišča v izvršitvi zgolj administrativnih odredb glede užitkovnega sklada.

Rekurzno sodišče je potrdilo iz navedenih razlogov.

Vrhovno sodišče je z odločbo 22. januarja 1913 opr. št. R VI 20/13 na revizijski rekurz sklepa nižjih stopenj razveljavilo in odredbo okrajnega sodišča uničilo.

Razlogi.

Okrajno sodišče je mnenja, da gre pri prenosu depozitnih skladov v hrambo in varstvo poštno-hranilnega urada zgolj za administrativno odredbo, glede katere stranke nimajo upliva, tem manje,

ker pospešuje zakon to vrsto hrambe strankam v korist. To stališče ni zakonito.

Davčni kot založni uradi sprejemajo in hranijo temeljem naredbe pravosodnega in finančnega ministrstva od 16. novembra 1850 št. 448 drž. zak. odnosno cesarske pooblastitve od 19. julija 1849 sirotinske in zapuščinske denarje in vrednote. Pravica do te vrste hrambe ni omejena po zakonu z dne 15. septembra 1909 št. 198 drž. z. Ta zakon omogoča položbo in prenos sirotinskih, skrbstvenih in drugih imovinskih skladov, spadajočih v depozitno hrambo, v poštno hranilni urad, ker je po naredbi pravosodnega ministrstva od 3. novembra 1911 št. 2 naredbenika prav. min. odstavek 3. hramba in uprava vrednot po poštno-hranilnem uradu za stranke toliko koristna, da se mesto izročitve kuponov po založnem uradu pošlje izkupilo za kupone upravičencem po pošti v gotovini. Iz zakona se sme sklepati le to in nič več: »Zakon dovoljuje strankam, da polože vrednote, ki so prikladne za tako vrsto položbe, v poštno-hranilnem uradu, ne sili pa zakon na tako položbo.« Iz tega sledi, da se vprašanje o položbi vrednot v poštno-hranilnem uradu ne sme motriti s stališča, kakor bi bile stranke v to obvezane, če zakon določa tako hrambo v olajšavo strankam, ki to želé.

Če pa zakon ne veleva, da morajo stranke prenesti v poštno-hranilni urad vrednote, hranjene pri založnem uradu v zmislu navedene naredbe od 16. novembra 1850 št. 448 drž. zak., tudi sodišče nima pravice stranki proti njeni volji vsiliti to vrsto hrambe. Izpodbijana odredba krši v tem oziru zakon, zato se je moralo ugoditi izvanrednemu revizijskemu rekurzu in jo uničiti kot nezakonito. Z ozirom na nazor, da je odredba zgol administrativnega značaja, se pripomni, da je izvršitev prenosa vrednot od založnega urada v poštno-hranilni urad pač administrativna odredba, vprašanje pa, če je prenos dopusten in če se sme izvesti, sega v strankine pravice.

B. B.

c) Ugovor, da je bila stranka mladoletna ob času sklenjene pogodbe, je v prizivnem postopanju kot novota nedopusten. (§ 482 c. pr. r.)

Tožnica je posodila toženkinemu možu zneske po 300 in 200 K. Za drugo posojilo je prosila toženka v imenu svojega moža, rekoč:

»Tukaj je moja roka, da bodete vse nazaj dobili in sicer prav kmalu.« Ker ne dobi tožnica plačila od toženkinega moža, zahteva to od toženke iz naslova poroštva.

Okrajno sodišče je ugodilo tožbenemu zahtevku, ker je toženka prevzela z navedenimi besedami poroštvo. V razpravi se je kot nesporno ugotovilo, da je bila toženka za polnoletno spoznana takrat, ko se je omožila.

Prizivno sodišče pa je premenivši prvo sodbo zavrnilo tožbeni zahtevek. Ugotovilo je iz sirotinskih spisov, da je bila toženka še mladoletna ob času prevzetega poroštva, da je bila torej poroštvena pogodba neveljavna po §-ih 244 in 865 o. d. z. Razpravni sodnik se ni smel zadovoljiti z izjavo toženke, da je bila ob priliki možitve za polnoletno spoznana, njegova dolžnost bi bila marveč po zmislu §-a 180 c. pr. r., ugotoviti odločilno dejstvo iz sirotinskih spisov, po §-u 432 c. pr. r. stranko podučiti in ji dati priliko, da uveljavlja ugovor neveljavnosti pogodbe. Če se ugovarja mladoletnost še le na prizivni stopinji, to ni novota, ker se je govorilo o polnoletnosti, oziroma mladoletnosti že na prvi stopinji.

Vrhovno sodišče je ugodilo reviziji in uveljavilo prvo rzsodbo iz razlogov, katere navaja v odločbi z dne 4. februarja 1913 opr. št. Rv VI 43/13.

Revizijski razlog §-a 503 št. 3 c. pr. r., je v istini podan. Po §-u 215 c. pr. r. je razpravni zapisnik popoln dokaz o teku in vsebini razprave. V zapisniku pa je zabeležena zgolj sporazumna ugotovitev, da je bila toženka ob času možitve proglašena za polnoletno. Ta vsebina je edino merodajna. Ni torej opravičena domneva, da se je razpravljalo že na prvi stopinji o ugovoru mladoletnosti. To je naravnost izključeno, če je toženka priznala, da je bila takrat svojepravna. Neumestno pa je tudi se sklicevati na določila §-ov 180, oziroma 432 c. pr. r.; čim je namreč bilo temeljem strankinih izjav nesporno dejstvo, da se je spregledala toženki do polnoletnosti manjkajoča doba, se ni bilo več brigati za to dejstvo in iskati dokazov, ker priznana dejstva ne potrebujejo dokazov glasom §-a 266 c. pr. r.

V prizivnem spisu navedena trditev toženkine mladoletnosti je torej nov ugovor v zmislu §-a 482 c. pr. r., ki prepoveduje novote. Iz te prepovedi sledi, da se na prizivni stopinji ne smejo upoštevati ugovori, ki imajo po §-u 482 c. pr. r. značaj novot, kajti kar zakon

prepoveduje, ne more sodnik dopuščati. Če se navzlic temu upošteva, se opira odločba na dejstva, ki po pravnem redu nimajo eksistence, ker izključuje zakon njih upoštevanje.

Trdeč, da je bila toženka mladoletna v času sklenjenega pravnega opravila, se opira prizivno sodišče v svoji odločbi na dejstvo, ki za odločbo ne eksistira, marveč je v nasprotju s spisi. Če se pa to dejstvo izloči iz odločbe, odpade razlog za zavrnitev tožbenega zahtevka. Zato je bilo reviziji ugoditi in prvo sodbo obnoviti brez razmotrivanja nadaljnih revizijskih razlogov,

B. B.

d) Pooblaščenec (varuh) ne more s plačilno tožbo tožiti pooblastitelja (varovanca) za svoje izdatke, preden ni položil končnega računa (§§ 238, 262, 263, 1034, 1009, 1012, 1014 o d. z.).

Toženec, za polnoletnega proglašen, je bil tožnika, svojega varuha, pred sodnikom oprostil položitve končnega računa, rekoč, da bosta to stvar sama uredila. Nato je poveril upravo imovine tožniku, sedaj kot pooblaščenču, še skoro za tri leta do takrat, da se povrne od vojakov. Tožnik je v toženčevem imenu gospodaril v celoti pet let in pol. Ker se je po preteku te dobe večkrat zaman obrnil do toženca sam in po zastopniku, naj pride, da napravita račun, toži toženca za plačilo večjega iznosa, nadrobno sestojčega iz 30 postavk, največ med njimi takih, ki so upravni izdatki. Nahaja pa se vmes tudi kot postavka št. 21 »primanjkljaj v gospodarstvu posestva v letih 1907 in 1908 v znesku 41 K 33 h, ko sem bil še varuh.« O teh postavkah se je toženec pri sporni razpravi izrekel sledeče: Devet postavk (med njimi primanjkljaj pod št. 21) sploh ne pripozna, dokler tožnik ne dokaže, da jih je res izdal za toženca; glede ostalih 21 točk pa ne prigovarja, da niso bile zares storjene in potrebne. Toda vzlic temu se naj tožbeni zahtevk v celoti zavrne, ker mora tožnik, čeprav do sedaj še nepozvan, a po zakonu dolžan, poprej položiti končni račun kot varuh in kot pooblaščenec njemu, tožencu, gospodarju teh poslov.

Prvi dve sodišči sta enako izrekli — dokazi so bili vsi zavrjnjeni — da je toženec tožnika kot varuha oprostil le položitve sodnega končnega računa, nikakor pa ne končnega računa

sploh. Tožnik mora i za dobo varuštva i za dobo pooblaščenja dati obračun, p o t e m s t o p r a v naj toži s plačilno tožbo tisti primanjkljaj, ki ga bo račun podal. S to tožbo tožene postavke se deloma niti po postanku ne dajo presoditi, nobena pa ne po obstanku. — To sodbo je tožnik napadel z r e v i z i j o in s to predvsem po §-u 503 št. 4 c. pr. r., da ni bilo računa treba o toženih terjatvah, ker se mimo postavke 21. tičejo le takih izdatkov, ki nimajo nobene zveze z varstveno zadevo, marveč so osnovane na samostojnih pravnih razlogih §-ov 1014, 1042, ozir. 1435, 1447 in 1037 o. d. z., potem, ker je toženec tožniku dve terjatvi dolgoval že tistikrat, ko je prišel pod varuha, dalje, ker naj bi bil toženec svoje nasprotno terjatve s protiračunom uveljavil, končno, da se naj prvi dve sodišči ne sklicujeta na določbo §-a 1012 o. d. z., zakaj toženec je tožnika odvezal položitve varstvenega končnega računa, tožnik je poprej varstvene račune polagal in odobruje dobival, pred tožbo je toženca k računu vabil i. t. d.

V r h o v n o s o d i š č e je s potrdilno sodbo od 28. januarja 1913 opr. št. Rv VI 9/13-1, revizijo zavrglo. Tožnik je bil varuh, potem pooblaščenec. Tožena plačila so deloma izdatki iz te dobe, deloma pa so zastanki, dolgovi nedoletnega človeka, kateri so bili že pred varuštvom in so se imeli vpoštevati, ko se je sestavila varstvena imovina. Zategadelj se popolnoma prilegajo določbe §-ov 1009, 1012, 1014 in 1034, 238, 262, 263 o. d. z. Te določujejo, kako je varuhu in pooblaščenцу ravnati posle. Najprej se potem vidi, da gre varovancu (pooblastitelju) pravica, da se posli opravijo pridno in pošteno in da se korist teh poslov odrajuje. Sledi pa tudi, da mora varuh (pooblaščenec) odgovor dajati. Ta-le dolžnost postane (že vsled bistva poslov) dolžnost, račune polagati, kadar je za gospodarja dohodkov in izdatkov. S to dolžnostjo se ne bi zlagalo, da bi smel upravnik posamezne postavke svojih terjatev terjati, preden je račun sestavljen. Pooblastitelj bi moral namreč težko, katerikrat i zaman dokazovati, da on nič ni dolžan. Tožnik dosedaj ni položil niti varstvenega računa, niti računa o tem, kako je pozneje posle opravljal. Še manj ga je toženec te dolžnosti oprostil. To trditi, kratkomalo ne gre. Poprejšnji posamezni, sicer varstveno-oblastno res potrjeni računi niso noben končni račun. Niti to ne oprošča tožnika, da je toženca zaman vabil k obračunu. Kajti vseeno je bil v stanu in to more še sedaj, sestaviti sam izkaz o dohodkih in izdatkih,

skleniti račun in doposlati račun nasprotniku. Toženec se zato brani in se bo toliko časa opravičeno branil, plačati kaj, dokler tožnik z ustreznim računom o celi upravi ne bo dosegel gotove zahteve. Razmotrivati o posameznih postavkah, ne bilo bi pripustno. Ako so bili zadevni dokazi odbiti, to ni pomanjkljivost, marveč spor je bil izčrpno razmotren in temeljito presojen tudi brez njih.

Dr. F. G.

e) Proti izreku kazenskega sodnika v zmislu §-ov 389 in 390 k. pr. r. na povrnitev stroškov kazenskega postopanja je dopustna le pritožba po §-u 392 k. pr. r.; civilna pravdna pot je izključena.

A. je bil svojčas dejansko napaden. Okrivil je napada posestnika B., ki ga je radi obdolžitve obtožil prestopka zoper varnost časti. Ker A. ni dokazal resnice, je bil obsojen v zaporno kazen, katero je tudi prestal. Šele po daljšem času se mu je posrečilo izslediti pričo napada in izposlovati obnovo kazenskega postopanja, v katerem je dokazal istinitost svoje dolžitve, in bil oproščen.

Po končanem kazenskem postopanju je vložil pri deželnem sodišču tožbo zoper B. na povrnitev temu prisojenih stroškov kazenskega postopanja in na plačilo odškodnine. Glede povrnitve stroškov, naraslih v kazenskem postopanju, je zavrnilo prvo sodišče tožbeni zahtevek, prizivno sodišče pa je ugodilo tožbenemu zahtevku v tem oziru.

Vrhovno sodišče je izreklo sodbo z dne 30. oktobra 1912 opr. št. R VI 366/12, da se zavrne tožbeni zahtevek, s katerim se zahteva povračilo stroškov kazenskega postopanja in izdatkov za pota in zamudo časa vsled potov k sodišču in k zastopniku. Utemeljilo je sodbo tako:

Sodba prizivnega sodišča je glede načelnega izreka o toženčevi obveznosti do nadomestka pravilna.

To pa nikakor ne velja za zahtevek na povrnitev stroškov kazenskega postopanja in onih za pota in izdatke ter zamudo vsled teh potov. Zoper izrek kazenskega sodnika v zmislu §-ov 389 in 390 k. pr. r. na povrnitev stroškov kazenskega postopanja ima po §-u 392 k. pr. r., kdor se čuti po izreku prikrajšanega, pravni lek pritožbe na sodni dvor druge stopnje. Odločba druge stopnje ni

izpodbojna. Po §-u 1 št. 8 i. r., je pravnomočno razsodilo o stroških izvršilni naslov. Iz predpisov §-ov 1338 do 1340 o. d. z. ter iz določil civilnega pravnega in kazenskega pravnega reda o stroških sledi, da ti stroški kot odškodninski zahtevki niso vtožljivi. Sodi marveč o povrnitvi teh stroškov bodisi v civilno-, bodisi kazenskospodnih zadevah sodnik, kateri je v stvari razpravljal. Ker ne določa kazenski pravdni red glede izreka o povračilu stroškov niti pridržka, niti napotitve na civilno-pravno pot, se mora sklepati, da pristojna končna odločitev o povračilu stroškov kazenskega postopanja kazenskemu sodniku. Če bi hotel zakon pripustiti uveljavljenje zahtevka na povračilo stroškov kazenskega postopanja pri civilnem sodišču, bi to v kazensko-pravnem redu odredil, kakor navaja v drugih slučajih (§§ 366, 368, 371, 372, 373 in 374). Ker to opušča, je odvzeta stranki možnost, da zahteva, oprta na materijelno pravo, pri civilnem sodišču odločbo bodisi glede dolžnosti na povračilo stroškov, bodisi glede njih visokosti in obsega. Nasprotno naziranje prizivnega sodišča nima v zakonu opore. Vsled tega je bilo tozadevno reviziji ugoditi ter zavrniti tožbeni zahtevek glede povračila stroškov kazenskega postopanja.

Dr. E. E.

f) Tožba zaradi motene posesti in actio negatoria.

Posestnica A je tožila posestnika B na priznanje, da mu ne pristojata niti osebno, niti kot lastniku zemljišča Y služnost vožnje po njeni parceli X.

Po sprejemu te tožbe je pa tožil B posestnico A in njenega sina zaradi motene posesti. V tožbi trdi, da sta ga toženca motila v mirni posesti pravice vožnje po parceli X, ker sta nasadila v vozni smeri vrsto dreves. Zahteva postavitev v prejšnji stan, torej odstranitev zapreke.

Pri razpravi na licu mesta je priznal B, da je sporno zemljišče prosto vsake služnosti. Vsled tega je izreklo okrajno sodišče v C. v petitorični pravdi priznalno sodbo. V pravdi radi motene posesti pa je ugodilo isto sodišče tožbenemu zahtevku tako, da je ugotovilo v končnem sklepu motenje, dočim je rekuzno sodišče tožbeni zahtevek popolnoma zavrnilo. V r h o v n o s o d i š č e je s sodbo z dne 2. sep-

tembra 1912 opr. št. R VI 194/12-1, sklep rekurznege sodišča potrdilo iz teh r a z l o g o v:

Po §-u 454 c. pr. r. je o tožbah radi motenja posestnega stanu pri stvareh in pravicah, v katerih meri tožbeni zahtevek samo na brambo in obnovitev zadnjega posestnega stanu, razpravo omejitii na pojasnitev zadnjega posestnega stanu in njega motenja.

Naloga razsojevanja v postopanju radi motene posesti je torej — po določilu §-a 459 c. pr. r. — postaviti medčasno pravilo za dejanski posestni stan ali izreči začasno prepoved ali zavarovanje.

V tem slučaju je tožnik sam priznal pri sporni razpravi, da nima pravice vožnje po parceli X, kakor to trdi v tožbi, priznal, da je toženkina last prosta vsake služnosti vožnje, in izjavil, da se bode vzdržaval v bodoče vsake vožnje. Nikakor torej ni opravičen vzdržati tožbo zaradi motene posesti, in tudi prvi sodnik ni več sodil o njegovem zahtevku na odstranitev po tožencih nasajenih dreves, ter o tem, da v bodoče več motiti ne smeta.

Če je torej rekurzno sodišče zavrnilo nadaljni tožbeni zahtevek, da sta toženca motila tožnika v mirni posesti vožne pravice, je temu le pritrđiti, ker je v sočasno dovedeni negatoriji tožniku vsled priznanja tožbenega zahtevka bila odrečena pravica do služnosti vožnje.

Če navaja tožnik, da bi vložena negatorična tožba zadostovala za obrambo proti tožbi radi motene posesti, če obvelja nazor rekurzne stopnje, je temu mnenju pritrđiti. Nikakor se ne godi krivica baje v posesti motenemu tožniku, kajti če ni imel pravice do posesti, tudi ne bi smel iste izvajati in torej njegova tožba radi motene posesti sploh ni bila umestna.

Nadaljnemu mnenju tožnikovemu nasproti, da sodba, iztekla v pravdi zaradi služnosti, za predležečo pravdo radi motene posesti zaradi tega ni merodajna, ker v tej ni tožena le lastnica, marveč tudi njeni sin, medtem ko nastopa v pravdi radi služnosti kot tožnica le prvotoženka, je poudariti, da je glasom nesporne ugotovitve sin ravnal le po maternem naročilu in da je bila zavrđjena tožba predvsem radi tožnikovega priznanja, da mu ne pristojaa pravica do posesti, ne pa zaradi istočasno iztekle sodbe v pravdi radi služnosti.

Dr. E. E.

B. Kazensko pravo.

a) Ali je kaznivo očitiranje satisfakcijske nezmožnosti?

Vrhovno kot kasacijsko sodišče ni ugodilo ničnostni pritožbi generalne prokurature v varstvo zakona iz nastopnih, v odločbi z dne 1. oktobra 1912 opr. št. Kr I 364/12-4 navedenih

razlogov:

Okrajno sodišče je oprostilo po smislu §-a 259 št. 3 k. p. r. obtoženca od obtožbe, katero je naperil dr. X, ker mu je obtoženec, vpokojen častnik, očital, da ni zmožen dati zadoščenja, torej ga javno in pred več ljudmi dolžil brez navedbe gotovih dogodkov zaničljivih lastnosti in misli in s tem zakrivil prestopo po §-u 491 k. z.

Sodišče je bilo mnenja, da je smatrati navedeno očitiranje z ozirom na socialno stališče obtoženčeve in tožnikovo kot očitke nečastnega vedenja sploh in torej upoštevati po kazenskem zakonu kot dolžitev v smislu §-a 491 k. z. Bilo pa je mnenja, da je dognan dokaz resnice glede očitiranja nečastnosti in s tem nezmožnosti za satisfakcijo, ker se je dokazalo zasebnemu obtožitelju, da je v nekajih ozirih nepošteno nastopal.

Deželno kot vzklicno sodišče je, ugodivši vzklicu zasebnega obtožitelja, obsodilo obtoženca zaradi navedenega očitiranja po §-u 491 k. z. To sodišče je izreklo nazor, da je le takrat dopustno, utegniti pojem »nezmožen za satisfakcijo« na nezmožnost, poravnati z orožjem častne zadeve, če so dani pogoji, ki opravičujejo navedeni ožji pomen. Kjer takih pogojev ni, osobito takrat, kadar se očita nezmožnost za satisfakcijo brez navedbe gotovih prigodb in nepripriljen po posebnih okoliščinah, se znači to očitiranje kot trditev npravne in družabne nezmožnosti in kot obdolžitev zaničljivih lastnosti in misli, — očitiranje, ki zanikuje npravno in družabno zaničevančeve popolnosti. Ne zadostuje torej dokaz, da v neki častni zadevi ni postopal zaničevanec povsem pravilno in brezhibno, obtoženec bi marveč moral dokazati dejanja zasebnega obtožitelja, ki kažejo zaničljive lastnosti in misli v toliki meri, da bi se utegnla označiti »nezmožnost za satisfakcijo« v pomenu državljanske brezčastnosti. Takega dokaza ni bilo. Vzklicno sodišče je smatralo dokaz resnice za ponesrečen in je obsodilo.

Generalna prokuratura pa meni, da krši sodba vzklicnega sodišča zakon, ker trditev »nezmožen za satisfakcijo« ni očitane zaničljivih lastnosti in misli, ampak pomeni predvsem, da je označeni nezmožen, zahtevati ali dati zadoščenje z orožjem. Šele utemeljevanje očitanga z nečastnimi dejanji more dati očitangu značaj razžaljenja, — očitanje satisfakcijske nezmožnosti brez take utemeljitve pa je brez pomena s stališča kazenskega zakona.

Kasacijski dvor ne more pritrčiti nazoru generalne prokurate. Po splošni jezikovni rabi namreč pomeni očitanje satisfakcijske nezmožnosti brez navedbe razlogov v družabnih krogih udeležencev, kar izvaja vzklicno sodišče povsem pravilno, trditev defekta, ki izključuje nravno in družabno popolnost osebnosti, katere se očitanga tiče, je torej vsekakor žaljenje. Nedvomno se sicer utegne rabiti izraz »satisfakcijska nezmožnost« v tem pomenu, da individij ne more dati zadoščenja z orožjem bodisi radi svojega družabnega stališča, bodisi radi posebnih predpisov častnega kodeksa, odnosno ker se ni oziral nanje. Da ima ta izraz tukaj navedeni formalen pomen, za to ni pogojev, marveč sledi iz okoliščin, da se je nanašal izraz na osebo, ki utegne dati zadoščenje z orožjem temeljem svojega družabnega stališča, najmanjšega razloga pa ni za to, da velja tukaj formalni izključilni vzrok; tak razlog se niti navajal ni.

Očitanga satisfakcijske nezmožnosti se mora presoditi po splošni jezikovni rabi in po splošnem pomenu, kot tako pa je žaljivo v smislu §-a 491 k. z.

Sodba vzklicnega sodišča ne krši zakona, ničnostna pritožba se je morala zavrniti.

R—i.

b) Tudi v postopanju zaradi prestopkov ni pravnega leka zoper razsodke, ukrenjene po §-u 236 k. pr. r. — Zastopnik, ki je stavil priči vprašanje med glavno razpravo brez dovoljenja razpravnega sodnika, ne žali sodišču dolžnega spoštovanja.

Razpravni sodnik je kaznoval v kazenski stvari zaradi prestopka zastopnika zasebne udeleženke, odvetniškega kandidata dr. B. po §-u 236 kaz. pr. r. z globo 100 K. Ta disciplinarna kazen

se je izrekla glasom zapisnika o glavni razpravi zgol zaradi tega, ker je dr. B. kot zastopnik poškodovanki, ki je bila zaslišana kot priča, stavil vprašanje, ne da bi bil prosil popreje za dovoljenje razpravnega sodnika. Zoper ta ukrep se je pritožil dr. B. na okrožno kot vzklicno sodišče, ki pa je pritožbo zavrnilo kot nedopustno. (§-a 237 in 447 kaz. pr. r.) Nadzorovalna pritožba dr. B. zoper ta sklep na višje deželno sodišče je imela uspeh. To sodišče je razveljavilo sklep vzklicnega sodišča in mu naročilo, da reši dr. B-jevo pritožbo meritorno. V zmislu te odločbe je vzklicno sodišče premenilo ukrep razpravnega sodnika tako, da se da ukor dr. B-ju v zmislu §-a 326 kaz. pr. r. Vzklicno sodišče izreka, da je denarna globa 100 K preostra, da pa je bilo vedenje dr. B. vsekakor kaznivo disciplinarnim potom, ker je izpraševal pričo med glavno razpravo, ne da bi preje prosil razpravnega sodnika za dovoljenje. To vedenje je neprimerno in žali sodišču dolžno spoštovanje.

Vrhovno kot kasacijsko sodišče je izreklo na ničnostno pritožbo generalne prokurature v varstvo zakona (§ 33 kaz. pr. r.) v odločbi z dne 22. oktobra 1912 opr. štey. Kr I V 426/12-4, da kršijo navedeni rzsodki in sklepi zakon v določilih §-ov 236 in 481 kaz. pr. r. in je razveljavilo vse te odločbe.

Označeno postopanje sodišč prve in druge stopinje se ne sklada z določili kazensko-pravdnega reda. Postopanje razpravnega sodnika je bilo napačno — in odločba višjega deželnega sodišča kakor sklep vzklicnega sodišča sta nevzdržljiva. Višje deželno sodišče je utemeljilo svojo odločbo z določilom §-a 481 kaz. pr. r., meneč, da ima udeleženi zastopnik pravni lek pritožbe zoper rzsodke, ki se tičejo disciplinarne oblasti posamič — sodnika. Toda določilo §-a 481 kaz. pr. r. se je krivo uporabilo. Postopanje zaradi prestopkov nima posebnih določil v XXVI. poglavju glede disciplinarne oblasti posamič-sodnika. Iz §-ov 447 in 458 kaz. pr. r. se mora sklepati, da veljajo predpisi o disciplinarni oblasti sodnega dvora (§-a 233 in 237 kaz. pr. r.) tudi v postopanju zaradi prestopkov za posamič-sodnika. Odločba okrajnega sodnika se ne more izpodbijati v onih slučajih, v katerih je izključena pritožba sploh odnosno posebej. Sklep okrožnega kot vzklicnega sodišča, oprt na § 237 kaz. pr. r., je bil pravilen. Ni bilo torej povoda, razveljaviti njegov sklep in mu naročiti novo sklepanje in novo odločbo o nedopustnem pravnem leku. Proti zastopniku zasebne udeleženke izrečena kazen zaradi nereda pa tudi

ni opravičljiva in ni odobravati postopanje razpravnega sodišča in sklep vzklícnege sodišča, s katerim se je kot kazen zavoljo nereda izrekel ukor. Zastopnik poškodovane je bil kaznovan zavoljo nereda, ker je vprašal pričo brez sodnikovega dovoljenja. S tem, da je zastopnik se poslužil pravice, staviti priči vprašanja, toda brez poprejšnjega sodnikovega dovoljenja, pa gotovo ni žalil sodišču dolžnega spoštovanja. Sodnik bi bil zgol opravičen, opozoriti zastopnika, da mora v zmyslu §-a 232 odst. 3. kaz. pr. r. čakati z vprašanjem, dokler mu bo dana beseda. Nikakor pa ni ugotovljeno, da se je zastopnik zasebne udeleženke o priliki svojega prezgodnega vprašanja vedel tako, kakor imajo v mislih določila §-ov 233 do 236 kaz. pr. r.

R—i.

c) Predlog za znižanje kazni v smislu §-a 410 kaz. pr. r. se mora upoštevati tudi še po pravomočni sodbi.

Na zasebno obtožbo je obsodilo okrajno sodišče B-ja radi prestopka zoper varnost časti leta 1906 za štiri tedne v zapor, Vzklicno sodišče je potrdilo to sodbo, kazen pa še ni izvršena.

Po že pravomočni sodbi je obsojenec prosil pri okrajni sodnji za primerno znižanje kazni. Priložil je predlogu notarsko poverjeno izjavo zasebnega obtožitelja, ki odpušča žalitev in je zadovoljen, da se kazen zniža, odnosno odpusti.

Navedeno okrajno sodišče tej prošnji ni ugodilo z navedbo, da ni pogojev v smislu §-a 410 kaz. pr. r. Pritožbo zoper ta leta 1912 izdani sklep je višje deželno sodišče zavrnilo kot nedopustno.

Na pritožbo generalne prokurature v varstvo zakona je izreklo vrhovno kot kasacijsko sodišče v svoji odločbi z dne 15. oktobra 1912 opr. št. Kr V 905/12-4, da navedeni sklep okrajnega sodišča ni zakonit v smislu plenarne odločbe vrhovnega kot kasacijskega sodišča z dne 14. julija 1891 (zbirke št. 1874) in da krši zakon v določilih §-ov 530 kaz. z. in 410 kaz. pr. r. Ta sklep se torej razveljavlja in se naroča, da upošteva okrajno sodišče pot, začrtano v §-u 410 kaz. pr. r., ozirajoč se na pravno mnenje, navedeno v nastopnih razlogih:

Če se prekliče predlog za pokaznitev, kar ima po §-u 530 k. z. nedvomno pomen in učinek zljajšujoče okoliščine, šele po pravo-

močnosti sodbe, torej šele potem, ko je vzklicno sodišče že sodilo ali ko se je zasebni obtožitelj odrekel pravnemu leku, je gotovo, da vzklicno sodišče ne more tega preklica upoštevati pri odmeri kazni.

S tem, da se je izvršil šele po pravomočnosti sodbe, pa preklic ne izgubi svojstva zljajšujoče okoliščine z ozirom na velik pomen, ki ga ima v kazenskem postopku, in okrajno sodišče je bilo obvezano, upoštevati v §- 410 kaz. pr. r. predpisano pot z ozirom na omenjeno prošnjo obsojenčevu za olajšanje kazni, ker ni prepuščeno zgolj dobri volji prve stopinje, da se ozira na predlog za olajšanje kazni.

Ugoditi je bilo torej pritožbi generalne prokurature (§ 33 kaz. pr. r.) in ukreniti kakor navedeno (§ 292 kaz. pr. r.).

T. B.

d) Kazenske sodbe, izrečene po osebi brez sodne oblasti, so nične. Razveljaviti jih ne more vzklicno sodišče uradoma po §-u 468 št. 1 kaz. pr. r., ampak le kasacijski dvor v postopanju, uvedenem po §-u 292 kaz. pr. r.

Pri okrajni sodnji je sodil v nekajih kazenskih slučajih avskultant, ki še ni imel sodnega izpita. Koncem teh sodb se nahaja za-znamek posamič-sodnika: »videl N. N.«

Vrhovno kot kasacijsko sodišče je izreklo z odločbo od 25. septembra 1912 opr. št. Kr VI 173/12-4, da kršijo te sodbe zakon v določilih §-a 1. zakona z dne 27. oktobra 1862 št. 87 drž. zak. v varstvo osebne prostosti, člena 5. državnega osnovnega zakona z dne 21. decembra 1867 št. 144 drž. zak. o sodni oblasti in §-ov 4 in 32 naredbe pravosodnega ministrstva z dne 5. maja 1897 št. 112 drž. zak.; te sodbe se razveljavijo ter se kazenskemu sodišču naroči, da o teh kazenskih stvareh vnovič razpravlja.

Razlogi.

V vseh navedenih slučajih je sodila protizakonito za sodnika nepoklicana oseba. Nezakonite sodbe je možno razveljaviti le potom ničnostne pritožbe v varstvo zakona, in sicer tudi one, ki so vzklicane, ker po kazenskopravnem redu ne sme vzklicno sodišče ura-

doma upoštevati §-a 468 št. 1 kaz. pr. r. celo tedaj ne, ko bi ta nezakonitost bila podrejena temu določilu, torej bi bilo formalno prisiljeno, te sodbe potrditi za slučaj, da so materialno pravilne. Po zmislu §-a 33 kaz. pr. r. ni odvisna ničnostna pritožba v varstvo zakona od pravomočnosti sodbe, kar dokazuje besedilo tega zakoni-tega določila: »in sicer tudi tedaj, ako bi se obtoženec ali obtožitelj ne bil poprijel v zakonitem roku pravnega leka o ničnosti.«

Tukaj je sodila v kazenskih svareh pri okrajnem sodišču oseba, katerej se sodna oblast ni mogla poveriti, in sicer s kršitvijo uvodom navedenih zakoni-h določil. Sodb torej sploh ni izrekel sodnik in one nimajo svojstva sodb okrajnega sodišča.

Na predlog generalne prokurature izrečena odločba je torej opravičena. (§ 292 kaz. pr. r.)

R—i.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. marca 1913.

— (Kronika društva „Pravnika.“) Društveni blagajnik je izterjeval v preteklih tednih od članov in naročnikov članarino odnosno naročnino za l. 1912. in deloma za 1913, v nekaterih slučajih pa tudi starejše zaostanke. Ker še v letu 1912 radi prenagle smrti prejšnjega blagajnika članarina oz. naročnina ni izterjala za l. 1912 — dočim so plačali premnogi člani in naročniki v l. 1912 društveni prispevek — so mnogi člani mnenja, da so za l. 1912 že zadostili svoji dolžnosti, med tem, ko je prejšnji blagajnik njih pošiljatve poračunal za l. 1911 in tako še vedno dolgujejo prispevke za l. 1912. Odbor se obrača do p. t. članov in naročnikov, naj upoštevajo to dejstvo in se odzovejo blagajnikovemu povabilu, ker se njegove navedbe povsem strinjajo z blagajniškimi in članskimi zapiski. Zlasti se obrača odbor do onih gospodov, ki so prejemale več let list brezplačno, da poravnajo letni prispevek po 10 K. Oni, ki prejemale list, a nočejo plačati članarine oz. naročnine, se pozivljajo, da list povrnejo, oziroma se jim bode list ustavil, zaostala društvena terjatev pa napram njim izterjala.

— (Osebne vesti.) Podeljen je vodji državnopravnega oddelka v ministrskem prezidiju ministrskemu svetniku dr. Ivanu Žolgerju vitežki križec Leopoldovega reda. — Imenovani so: za dvornega svetnika predsednik okrožnega sodišča v Gorici Henrik Cazafura; za predsednika deželnega sodišča v Celovcu predsednik okrožnega sodišča v Celju dr. Maks Bouvier; za predsednika okrožnega sodišča v